

શ્રી ધ્રુવ આખ્યાન

(પ્રભાત-ભજનો સાર).

ગાથી પ્રસિદ્ધ કવિતા—કાગઝી મહમુદ મૈન્ડ મહમુદભાઈ.
૩૦ ટાપર રૌડ, અજાયબની વાડી સુમે—સુરત.

ત બસનપરી વાગળ, ભાઈવાળી પોળમાં, આવેલા શ્રી અનાવિત
અંધુ પ્રીન્ડોંગ પ્રેસમાં ગોવિન્દજી હાલાભાઈ નાયકે છપ્યું.

કીંમત બે આના.

૧૫૮૪૮

ગુજરાત વિદ્યાલય ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૫૮૪૮

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ધૃંગાધ્યાન-

વિષય ૩-૧૪

ધ્રુવાખ્યાન

વિધાપીઠ

ગુજરાતી ઓપીસ

શ્રી શુર ગેર્ભીદને હું નમું પ્રેમ શું લાશું પામ,
 આરાધું અવિનાશી એવાં અનાદિ નિરંજન રાય
 આદી નીરંજન અકળ સ્વરૂપ રાયે લીધા રમવારૂપ
 સૃષ્ટિ નીપજવા થઈ મનસાય સુલટ થઈ પોઠયા જળમાંય
 જે જે વર્ષકુંઠરાય ટેક.

હરી જળમાં પોઠયા સહી શેષભાગ ઉપર તે જાય,
 નારાયણની નાભી કમળપાંથી બ્રહ્મા પ્રગટ થાય
 બ્રહ્માના સ્વયંભુ તન તેના પાંચે પુત્ર પાવન,
 ત્રણ કન્યાને જે પુત્રવિખ્યાત પ્રિયવરના ઉત્તાનપાદને ૧
 ઉત્તાનપાદ નર નીપન્યેા રાજા રૂપ નીધાન
 રાજાને જે સુંદરી તેનાં સુરતી સુમતી નામ,
 સુરતી ઉપર નહિરે માન તેના ધરૂવજી સંતાન
 સુમતિ ઉપર ગણું છે હેત તેને ઉત્તમ કુંવર તે એક જે ૨
 ઉત્તમ બિહરજે બેસાર્યો રાયે સમામાંહી એકવાર
 પુત્ર લડાવે પ્રેમશું રાણી હરખ અપાર.

હરખ ન માય હઈડામાંય ધરૂવજી રમતાં આવ્યા ત્યાંય
 બિહરજ બેસવા કીધું મન અપરમા કહે ઠઠણ વચન જે ૩
 સુમતિ—અપરમા એમ બોલ્યા ભૂંડા એ સુખ તુજને કમાંથી
 અભાગણીના પેટતણા તું જાને અકરમી અહીંથી

અહીંથી જઈ વનમાં તપ માંડ હરીલજીને કાયા છાંડ
 ફરી જન્મ લે મારે શરીર તાતનેરાજ અપાવીશ વીર જે
 વચન વનીતાનાં સાંભળી ઉતર્યો મૌનો રંજ
 સઘળી સલાના દેખતાં ધ્રુવજી થયા માન લંગ
 માનલંગ થઈ નાખ્યો નિશ્વાસ રોતા આવ્યા માની પાસ
 માથે ચાંખ્યા રૂદિયા સાથ કંઠે કેમ દુભાવ્યા આજ જે.

ધ્રુવ.

આજ સલામાં માવડી ઘેઠો ઉત્તમ રાયને જોળે,
 ઊછંગ બેસવા હું ગયો ત્યારે અપરમા એમ બોલે
 અપરમા કહે અલાગણી કેરા સુખ માગો તો વન જાવ બહેલા
 ફરી જન્મ લે મારે શરીર તો તને રાજ અપાવીશ વીર

સુરતિ.

વળતી માતા ઉચરે કુંવર હઈડે મા ધરીએ દુખ
 પુરણ પૂન્ય કીધાં હશે ત્યારે તે લોગવે છે સુખ;
 સુખ આપણું કયાંથી વાલા નીચમ ધર્મ કયા નથી પાળ્યા
 નથી સંતેબ્યા ભોગી જતી તપ તીરથ વૃત્ત કીધાં નથી
 નથી સતોખ્યા સાધુને નથી આપ્યાં વિપ્રને દાન,
 એછાં કરમ જ્યાં આપણાં ત્યાં કયાંથી રાયનાં માન,
 માન લોગવે ઉત્તમ નીત્ય દત્ત વીના કેમ પામીએ વીર
 જે હોય ઈદ્રાસનનો ખપ તો કુંવર જઈ માંડો તપ જે.

તપ માંડ્યું પ્રહ્લાદએ ત્યારે પામ્યો પદ્મઆશન,
 સેવા કીધી મન ભાવતી ત્યારે પ્રગટ્યા નારદ મુન્ય,
 સુનીએ માંડ્યો મોટો જાગ તપ તિરથ વૃત્ત થયા સુભાગ
 જો કરીએ શ્રીહરી પ્રસન્ન તો અલાગી આંટણીએ તન જે.

ધ્રુવ.

તને અભાગણી હું ટાણુ મા છું દે તમારો તન,
 વનમાં જાઉં વેગે કરીરે સુખ સંભારું નહિ અન્ય
 સુખ સંભારે સાલે જેહ વિશ્વ ભરે પરદીઓ દેહ
 હરિ મળે તો તાપ ઓલાય નહીતર પ્રાણ તણુ માય જે.

સુરતિ.

માતા આંસુ આવીયાં અંતર ઊપજી દાઝ,
 રાજાએ મને પરહરી કુંવર તું કરે છે તાજ
 તુંજવિના હું રહીશ કેમ ટોળા વિષુદ્ધી મૃગલી જેમ,
 જળ વિના જેમ માછલી મારા પ્રાણ જશે ટળવળી જે
 ટળવળીશ ના માતરે હવે દુખનો આવ્યો અંત
 બીજ રોપાવીશ સુખનું તેરે કળ લામશે અનંત
 અનંત કરૂણા કરશે હરી આપણી આશા પુરશે ખરી
 એ છે અનાથનોરે નાથ તેને ભજવા જાઉંરે માત જે.
 સુરતી વળી માત એમ ઉચરે પાંચ વરસનોરે તન
 બીજું બાળક એકે નથી કેમ હું વાણું મન

કેમ મોકલું' વનની વાટે કહેતાં મારાં હૃદયમાં ફાટે
આંખો! આમળ રહેને બાળ ઘેર ભેઠાં ભણ્યો ગોપાળ જે

ધ્રુવ.

ઘેર ગોપાળ ન પામીએ મનમાં મોહ ઉપજે માય
આતાં પીતાં પહેરતાં માતા કેમ દમણે કાય
કાયા દમણાં સરજે કાય તપ કરતાં મળશે મહારાજ,
વનમાં જઈ બેઠો આવીશ માતા દો મુજને આશીષ જે.

સુરતિ.

આશીષ દે છે માવડી સુત તને હજી કહ્યાણ
મસ્તકે રક્ષા માતની કંઠ કૃષ્ણની રક્ષા બાણ,
કંઠે કરજો કૃષ્ણ રક્ષણ ઉરની આમળ નારાયણ
કટી કેશવ પુરુષોત્તમ પાય એવી આશીષ દે છે મય
માને આંસુ આવીયાં ત્યારે થોભાવી રાજ્યાં નીર,
મારી જીભે કેમ કહું વળી વનમાં વિચરે વિર;
વીર વચન કાને નવ ધરશે તપ કરતાં માયા ન કરશે
તપશી! તમને મળશે હરિ વિરા વેગે પધારજો ફરી જે.

કવી.

ફેરા ફરીયો' માતનેરે ફરીને લાગ્યો ચર્ણ,
આજ્ઞા માગીને સંચર્યો જોઈને શુકન,
શુકને મળ સવત્સી ગાય સેવાસણી ઐદુ ભરી બલ,
વરકન્યા પરણી તે વળ્યાં વેદ ભણતા વિપ્રજન મળ્યા જે.

મળ્યા શુકન સહુ હરખના ધ્રુવજી નીકળ્યા નગર બહાર
આમળ જતાં ધ્રુવજીને મળીયા બ્રહ્મ કુમાર,
બ્રહ્મકુમાર ભગવતને રહાતા હરી ગુણ ગાતા વેણુ સુવાતા
કરજોડી કહે છે ભુપ તને ક્ષમા કરો તમે નારદ મુન્ય ને.

નારદ.

નારદ કહે શીદ જાઓ છો શું તમારે કામ,
કોણ તમારા માતાપિતાને શું છે તમારું નામ,
મારું નામ ધરૂવ નિર્ધાર મારા પિતાને એ છે નાર
રાવણરાણા બેઠા સોરજ ઉત્તમને તેડ્યો ઉછંગ ને.
ઉછંગ બેસવા હું ગયો મારી ખાંત હૃદયાની બોલી
દુષ્ટિએ મુજને દેખીને ત્યારે અપરમાતા એમ બોલી
અપરમા કહે અભાગીકેરા જો મુખ વાંછે તો વન જ વડેલાં
ફરી જન્મ લે મારે પેટ તો તને રાજ અપાવીશ નેટ ને
નેટ નાર કેમ બોળવું એને આપ્યું ધન
સભા સઘળી દેખતાં મને કીધાં કંઠણ વચન,
કંઠણ વચન તે કેમ વિસરે લોઢાસમ હોય તો નીસરે
ખડગની તો સહીએ ધાર પણ એવા બોલ સહ્યા ન જાય ને.

નારદ.

જારે થેલા અત્યારથી તું એવડો શો ધરે કાળ,
માન અપમાન શું તાહરે તું તો પાંચ વરસનું બાળ
બાળકને શો ધરવો બોલ ખાઓપીઓને કરો કલ્લોલ
અપરમાનાં એવાં હેત વિચારીને વાળો ચેત ને.

ધ્રુવ,

ચીત તે કંઈ પેરવાળીએ મને બોલાવ્યો નહિ બાપે
કશામાં લેખ્યો નહિ હું તો ઉકળું છું તે તાપે,

નારદ.

તાપ કુંવરના આણી શરતી સુખ દુખનું કોઈ મરીમત નથી
હરિએ નીમ્યું તેમજ હોય કર્યાં કર્મ છોડવે નહિ કોય જે.
કેા કાળે વૃદ્ધિ હાણુ છે તેનો ન ધરો હરખ કે શોક,
અણુર્જીતવ્યું જે આવી મળે છે તેનો ન ધર સંતોષ
સંતોષી કુંવર ઘેર પધારો અપરમાના બાધ વીસારો
જા કુંવર તુજ આપને કહું રાજ અપાવું ને માને સહુ જે.

ધ્રુવ.

સલામાં શું દેખાડીએરે મહુકોમાં વળી નાક
સલામાં ત્યારે શોભશું જ્યારે મન પુરશે અલીલાખ
લાલ લાખેણો કરસે હરી ત્યારે મંદીર આવીશ ફરી
તપ કરતાં જો હરિ ન મળે તો મુજ પ્રાણ તણુ હું બળે

નારદ.

બળ ક્રીષે હરિ નહિ મળે માનો મારા તન,
જન્મ થકી જોગી દેહ દમે સ્વપ્ને નહી દરશન,
દર્શન તમને કેમ આપશે વન જઈ વીમાસણુ થશે
વાઘ વરૂ વનમાં બહુ હશે તે દેખી તુજ તન ધુજશે જે.

જાશે ચીત સંસારમાં જ્યારે ત્યારે સાંભળશે રંજલોભ
ભૂખ તરસ જ્યારે લાગશે ત્યારે કુંવર મુકશે જોમ.

ધ્રુવ.

જોગી રૂપી નહિ મુકે શ્યામ મન ઈંદ્રિયો રાખીશ ઠામ
મેરૂ ચળે પણ ચુકે નહિ રૂપીજી તમ પરતાપે સડી જે.

નારદ.

રૂપી કહે તું નીચર્યો ત્યારે જાને મધુવન માંચ
જમનામાં નાહિને તું તો તપ આહરજે ત્યાંચ
ત્યાં જઈ કરજે હઠ આસન જળપાત્રને ફળ પ્રાપ્તન
વળી તું લજજે હરિનું નામ સ્વરૂપ સમરજે શ્રીધનશ્યામ જે
શ્યામને શીશ મુગટ છે કાને કુંડળ મકરાકાર
કોટે કસ્તુભ કટી મેખળા પાચ નેપુરનો જણુકાર
પાચે પદ્મ શંખ ચક્રે ને ગદા એવું સ્વરૂપ સરજો સદા
કાનમાં અક્ષર કહું છું જેહ દ્વાદશ અક્ષર લણુજો એહ

કવી.

એમ કરતાં ખટમાસમાં તુજને મળશે વહકુંઠનાથ,
આશીર્વાદ હઈ ઠાસને મસ્તકે મેલ્યો છે હાથ,
હાથ જોડી ધરૂવ લાગ્યો ચણું આજ્ઞા માગી વિચર્યોઅણ
એહ કથા રહી એણે ઠામ રૂપી પધાર્યા રાયને ગામ જે
મુની આવ્યા મહારાજ જોવા રાય તણું સુમન
માન દિધાં પ્રદા પુત્રને વળી આપ્યાં આસન

આખ્યાં આસન બેઠા રૂપી આશા ઉતમ તાતને વશી
આજરે રૂપી સુખનાં રાજ ધરવના અતીર્થીન આજ જે

રાજા.

આજ સલામાં રૂપીજી મારો ઉતમ ખોળામાંય
ધરવજી હોય તો વધે મહુ ઉછંગની શોભાય
ઉછંગે બેસવા ધ્રુવજી આવ્યો તેને તો મેં નવ બોલાવ્યો
સ્ત્રીને વચને વીસર્યું બાળ અપરમાયે દીધી ગાળ જે
રૂપી એ વચને નીસર્યો વીરો ગયો છે વન;
વનમાં વાવ વરૂ હશે તેને દેખી ધ્રુવજી તન
તન ધ્રુવજે તડકે ટાઢે મંદિરમાં મહાકવો લાડે;
વાયુવૃષ્ટિ સ્કેન્દ્ર કુમાર એની કાયા છે કોમળપ્રાર જે
કોમળ પટકુળ પહેરતો કેમ જોઈશે અગચર્મ તેહ;
મસ્તકે બાંધતો મોંજીયું કેમ જટા રાખશે એહ;
એહ આંનંદે હરતો કરતો ઘોડાની અસ્વારી કરતો,
કાંટામાં કેમ સુશે બાળ એની સજ્યા અડી છે સાર જે
સારા અન્ન આરોગતો તે ; રૂણપત્રો કેમ ખાશે,
પાણી પીતો પળે પળે તે જળ વીના કેમ રહેવાશે;
તેની વતી રહેવાશે કેમ તેહ વીના હુ દાઝું એમ,
શુદ્ધ વીનાનો થયો શરીર વિસરતો નથી તેહજ વીર જે.
વળી વીરો અહીઆં આવતો રમતો રંગ અપાર,
ભૂખ તરસ જ્યારે લાગતી સુખડી માગતો સાર;

સારી સુખડી સુંદર મેવાં કાલુકાલુ બોલતો લેવા,
 તેણે અમને કીધાં ત્યાંજ પુત્ર વિના શું કરવું રાજ જે.
 શું કરીએ વળી આ સાહેબી ચીત્ત ઠર્યું નથી કે ઠામ
 શું કરીએ આ રાજ્ય ને શું કરીએ ધન ને ધામ
 ધન ગયું અમારું આજ પુત્ર વિના સહુ સુનો સાજ
 પુત્ર વિના હું દુર્બળ દુઃખી મારા પ્રાણ જશેરે ઋષી જે.

નારદ

ઋષિ કહે તમે મા રૂએ મને મળ્યો તે બાળ
 આશીર્વાદ હઇ મોકલ્યો ભજવા શ્રી ગોપાળ;
 ગોપાળ ભજશે દિવસ થોડે કુંવર થેર પધારશે કોડે
 માંડો રાજ ને છોડો દુઃખ એવું કહીને વળીઆ રૂપ જે

કવી

ઋષિને ચરણે લાગીને ધ્રુવ વીચર્યો વન મોઝાર,
 મધુવન પહોંચ્યો પ્રેમથી કીધો ત્યાં જઈ તપ વિચાર
 ત્યાં જઈ માસ કીધો ઉપવાસ બીજે માસે કૃષ્ણ કંદપાસ
 ત્રીજે માસે છડે દીન એમ થાયે માસે જળનાં નેમ જે,
 નેમ ધરીને નેહ થકી ભજે ઇધર અશરણુ શરણુ
 પાંચમે પ્રાણજ રૂંધીમા ધ્રુવજી ઊભા રહ્યા એક ચરણુ
 ચર્યું અતુર્ભુજ ચીત્તમાં ધર્મા દ્રાહ્ય અક્ષર મનમાં ભણ્યા
 એમ કરતાં વીત્યા ખટ માસ

રૂઢયામાં ઓળખ્યા અવિનાશ જે. ૪૦

અવીનાશીને જોળખીયા અમ હોયો રાજન,
પૃથ્વી લાગી ડાલવા ત્યારે ડાલ્યું ઇંદ્રાસન;
ઈંદ્ર અમર સૌ એકઠા થયા વેગે કરી વણકુંઠ ગયા,
જઈ કેશવને લાગ્યા પાય મધુવનમાં કેાઈ કળે કાય

દેવતા

કાયા કળિ વશ રાખવી એ ઇંદ્રિ મન સચેત,
અચરત એતો અતીથલું એમ બોલ્યા અમર ધરી હેત
અમર કહે અમર ણીક લાગે રખે ઇંદ્રાસન લે માગી

વિષ્ણુ.

વિષ્ણુ કહે સાંભળ સુરપતી રાજલોભ એ ઇચ્છતો નથી જે,
નથી ઇચ્છતો સંપત્તિ કે નથી ઇચ્છતો સુખ નેહ,
ચરણ ધર્યા ચીતે મારા કાણુ અળગો ન મુંજથી એહ;
મુજથકી અળગો નહિ એહ એણે હમી છે પૂણુ દેહ,
સદા સ્મરણુ રાખે છે મારું કહોણુ એને કેમ વિસારું જે
વિસાર્યો વિસરે નહિ એને આપીશ અવિચળ અર્થ,
નામ નહિ લે તે તમ તણું કે બીઓ છો અર્થ

કવિ.

ઈંદ્રતણી આસના વાસના કરી સુરસ્થા છે મોકલ્યો ફરી
ગરૂડે બઢી આલ્યા શ્રીહરિ વનમાં આલ્યા વેગે કરી જે જહ
કર્યો નાદ જ્યારે શાખને ત્યારે ધ્યાનમાંથી ધરૂવણ જાગ્યા
નેત્ર ભરી નિહાળીને પ્રેમશુ પાયે લાગ્યા.

પ્રેમ કરી પ્રણમ્યા નાથ હરિએ મેલ્યો મુસ્તક હાથ
નિર્મળવાણી હરિ પ્રકાશ સ્તુતિ કરે કર જોડીદાસ જે ૪૫.

ધ્રુવ.

હાસ દયાળને વિનવે તમેા સર્વ જગતના ભૂપ
અકળગતિ તમારી ન્યાણી અકળ તમારું સ્વરૂપ
સ્વરૂપ નામ તમારાં જેહ મણુતાં પાર ન પામું તેહ,
સઘળી વાતે છે તમે શ્યામ પ્રાણી માત્ર કરે પ્રણામ જે.
પરણામી પરમાત્મા શ્રીહરિ સારંગપાણી હોય,
અદ્ભુત શક્તિ આપવી તારો પાર ન પામે કોય;
પાર ન જાણે કોઈ લગાર હું કેમ પામીશ તારો પાર,
એવું મુણી હરખ્યા નરહરકુંવર કોઈએક માગ્ય તું વર.
વર કેમ માગુ વિદૂલા હું તો કરીશ તમારી સેવા,
વીષય લોગ સંસાર છે એ તો સુપનના મુખ જેવા;
સુપના જેવી કાચી કાચા સસારની શી ધરવી માયા,
માયામાં ન મને મોકલો વારીને ન કરો વેગજો જે. ૪૮

વિષ્ણુ.

વેગજો વિરા ક્ષણ ન કરું વળી તું વહેલો આવીશ,
જે ફળ હુર્લભ દેવને મળવું તે ફળ તું પામીશ;
તે પ્રજા તુજને આપુ આજ સંસારમાં રહે તારી લાજ,
લોક કહે રઝળીને મુવો સ્વજનોથી પડ્યો જીજવો જે. ૪૯

પડ્યો સ્વજનથી જુજ્યો ત્યારે સુરતિને દુખ થાય,
 ઘેર જાને તું વીરા તારી વાટ જુએ છે માય,
 માઆપ તણું દુખ કાપો અહોથી જઈને સૌને સુખ આપો
 મારી આજ્ઞા પાળજ આજ છત્રી હજાર વર્ષ લોગવ રાજ જે
 રાજ લોગવી તું આવજે તને મોકલીશ એક વિમાન
 તેમાં બેસી તું આવજે તારું થશે જગતમાં જાણ.
 જાણ જગતમાં થાશે રાય તેણે વધશે તુજ મહિમાય;

કવી.

આપી વચન વળ્યા ગોપાળ જમુનાજીમાં નાહું બાળ જે.
 બાળકને મારગ જાતાં ઉપજ્યો મન વિચાર,
 જે દુર્ગલ દેવ ગણે તે તે મને મલ્યા મોરાર;
 મલ્યા મોરાર પશુ હું નહિ કાળ્યો હરિ ભજીને માયા લાળ્યો
 આગળ ઋષીજી કહેતા એમ, તમને ત્રીકમ મળશે કેમ જે.
 ફરી જઈશું સંસારમાં મને હસશે ફરીજન લોક,
 સુજને ત્રીકમજી મલ્યા મેં તો જાવા દીધા ફોક;
 લોક કહેશે એની ખુદ્દિ થોડી રત્ન આપીને લાળ્યો કોડી
 પણ એકજ શહુ મોટો લાળ્યો, હરિનાં દર્શન કરીને આળ્યો
 લોકો.

હરિ દરશન કરીને આળ્યો રાય તમારો તન,

રાજા.

હું દુખીયાને શું હસો છો તમે તે સરવે જન;

દુખીયાંને શું હસવા સાચા વને ગયા કેમ આવે પાછા
વન ગયે થયા ખટમાસ તે તે કુવરનો શો વિશ્વાસ. જે. ૫૪

કવી,

ઊર ન આવ્યો વિશ્વાસ ત્યારે આવ્યા નારદ મુન્ન,
નારદ.

હરશન કરીને આવ્યો રાય તમારો તન;
રાય તમારો તન ઘણું જીવો એ કુળમાં પ્રગટ્યો દિવો,

કવિ,

વચન સુણિ રીઝયા નરપતિ,
વળતી વધામણી આપી અતી જે.

વધામણીમાં આપ્યા રૂઠા રાયે એકાવન હાર,
રથે બેશીને સંચર્યા સાથે સુત બે નાર,
નારીને શીરે મુવર્ણ ગારી લેટ લલ્લી લીધી છે ભારી
રાયરથેથી ઉતર્યા જ્યારે મુવજીએ પરણ્યા ત્યારે જે.

ધ્રુવ

પ્રથમ પ્રણામ અપરમાને તે લેટાવ્યા શ્રીપત્ય;

સુમતિ.

વળતી માતા એમ બોલ્યાં તું વાણી બોલ્યો સત્ય
વાણી બોલ્યો તે સત્યસહિ આપણી આશાપુરણ થઇ

સુમતિ.

વીરા હું બેતી હતી વાટ તેં ટાળ્યો મારો ઉચાટ જે.

કવી.

હિચાટ રનનો ટાળ્યો કુંવર તેડ્યો આનંદભેર
હેતનાં આંસુ આવ્યાં ત્યારે દુધની ચાલી સેર,
સેર ચાલી તે કુંવર પીધી માતાએ ઘણી આશીષ દીધી

સુરતિ.

ઘણાં વરસ જીવજોરે તન તમે કર્યાં છે કુળ પવન જે પદ
પાવન કરીઆં કુળ આપણાં વંશે વધાર્યું નામ
મહિમા વધાર્યોજ સુતમાં તેં લજીને શ્રીરામ;

કવી.

રામ ભક્ત તડકામાં દીઠા હિતમ ત્યાં છાંયડા દીઠા,
ખન્ને ભાઈની પોતીરણો હેતનાં આંસુ આવ્યાં વળી જે.
વળી રાપાવ્યા બારણા આગળ થોડા કેળનાં સ્થંભ
કુળના ઊપર અક્ષત લખીયાજ મૂવને અવીચળ હોજો રાજ.
ઢોલ દદામાભેરી નાદ મુવ પધાર્યા નીજ પ્રસાદ. જે.
પ્રસાદમાંદી પધાર્યા ત્યારે હરખ્યો સઘળો સાથ.
ભાવતાં ભોજન પીરસ્યાં ત્યારે કાઢી વિવાની વાત,
વિવાહ કીધો અહલ્યા સાથે પ્રેમે કરી પધરાવ્યા નાથે
ધંદ્રની કુંવરિને રાજ કુમાર મુવજી પરણ્યા બીજી નાર જે.
નારી સાથે રાજે રમે સુખમાં કાઢે દંન,
રાજાએ વળી તેને આખ્યું પોતાનું આસન,
આસને બેઠા મુવજી જાણુ વરતાવી પોતાની આણુ,

શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરી નીરધાર; વરતાવે વર્ણાશ્રમ ચાર જે. ૬૩
વર્ણાશ્રમના ધર્મ બધાને સમજાવે સુભણ,

ધ્રુવ.

આપ આપના ધર્મ પાળીએ જે લખ્યું નીર્વાણ,
નિર્વાણ શાસ્ત્ર બણેરે પ્રદા આયુષ બાંધવા ક્ષત્રી ધર્મ
વર્ધશને કરવા ખેતી વેપાર શુદ્રને સેવાનો અધિકાર જે.
સેવા તો સઘળી વરણને હરિ ભજોને નિત્ય
વરણ ધરમ સૌ પાળીએ સાચું બોલીએ તે શુભ રીત
સાચુ બોલી સંતોષ વાળીએ મોહમાયા સત્વર ટાળીએ
ન કરો કુડકપટ અન્યા એટલી શીખામણુ કે છે રાય જે.

કવી.

ક્ષત્રીસ હજાર વરસ વહી ગયાં ત્યારે આવ્યું વિમાન પાસ
વૈમાને બેસીને સંચયાં ધ્રુવજી ગયા આકાશ;
આકાશમાં ધ્રુવ બેઠા જઈ અવિચળ પદ તો પામ્યા તહીં
જે ગાયે ધરવતું આખ્યન તે તો પામે અવિચળ સ્થાન જે.

નરસીંહ મહેતા કૃત-રાગ-પ્રભાત (નાગદમન)

જળકમળ છાંડી જાને બાળા, સ્વામી અમારો જાગશે;
જાગશે તને મારશે, મને બાળહત્યા લાગશે.-જળ.
કહેરે બાળક તું મારગ ભુલ્યો? કે તારા વેરીએ વળાવીએ?
નિશ્ચે તારા કાળજ ખુટ્યો, અહીંયા તે શીઃ આવીયો? -જળ.

નથીરે નાગણુ હું મારગ બૂલ્યો, નથી મારા વેરીએ વળાવીયો;
 મથુરાં નમરીમાં જુગટું રમતા નાગનું શીશ હારીયો.-જળ.
 રંગે રંગે રૂપે પુરો, દીક્ષતો કોડીલ કોઠામણો;
 તારી માતાએ કેટલા જન્મ્યા, તેમાં તું અળખામણો.-જળ.
 મારી માતાએ બેઉ જન્મ્યા, તેમાં હું નટવર નહાનુડો;
 જગાડ તારા નાગને, માડું નામ કૃષ્ણ કહાનુડો.-જળ.
 લાખ સવાનો મારો હાર આપુરે તુજને દોરીયો;
 એટલું મારા નામથી છાનું, આપું તુજને ચોરીયો.-જળ.
 શું કડું નાગણુ હાર તારો, શું કડું તારો દોરીયો;
 શાને કાળે નાગણુ તારે, કરવી ઘરમાં ચોરીયો.-જળ.
 ચરણ ચંપી મુછ મરડી, નાગણે નામ જગાડીયો;
 ઉઠોને બળવંત કેઈ, બારણે બાળક આવીયો.-જળ.
 બેઉ બળાંયા સાથે વળીયા, કૃષ્ણે કાળીનાગ નાથીયો;
 સહજ ફેંણુ પુંકવે જેમ, જગને ગાળે કાથીયો.-જળ.
 નાગણુ સૌ વિલાપ કરે છે નાગને બહુ દુઃખ આપશે;
 મથુરાં નમરીમાં લઈ જશે, પછી નાગનું શીશ કાપશે.-જળ.
 બેઉ કરજેલીને વીનવે, સ્વામી મુકો અમારા કંથને;
 અમ અપરાધી કાંઈ નવ સમજ્યા, ન જોળખ્યા ભગવંતને.-જળ.
 થાળ ભરી સગ મોતીયે, શ્રી કૃષ્ણનેરે વધાવીયો;
 નરસહયાના નાથ પાસથી, નાગણે નાગ છોડાવ્યો.-જળ.

સમાપ્ત.

છપાય છે: રૂપસુંદરી છપાય છે

અથવા

પરાધિન ગુજરાત.

રસેસ એ કરણવેદો, અને રસેસરી એ રૂપસુંદરી. રૂપસુંદરી એ પ્રધાન મત્તવની ધર્મ-યત્ન અને કરણના હવશમોહનું જ્ઞાન બુદ્ધિ સમકલ્પ એ આપીએ ઇતિહાસિક કથા. સ્વદેશ પ્રેમ અને રાજ્યધર્મથી છલાછલ છે. સ્વામિ ભક્તિ, મિત્રધર્મ, વિરતા અને નિમકલવાલીનો તાદરશ ચીતાર આપીએ નવલકથામાં સંપૂર્ણ એ આલેખાયેલો છે, એવંતર જરૂર ખરીદો કઈક સુંદર વિષે સામે પ્રેમત બાર આના મળવાનું ઉકળું :-

શા. ચુનીલાલ મગનલાલ બુકસેલર રાણીતલાવ-સુરત.

સંત સમાજ ભજનાવળી (મહાટી)

ભજનની મેદામાં મોટી અને વિવિધાણી આજ સુધી કરી નહી પહોંચેલી એવી બુક લગભગ રૂબ પાન— કી. ૧-૦-૦

ચતુર સુંદર ગરબાવળી— ગરબાની મેદામાં મહાટી બુક તરફે આપ્યા બુક- રાતમાં પ્રખ્યાતી પામેલી જેમાં સંકોચ ગરબાઓને સંચલ જે. કી. ૦-૬-૦

પારસમાજી ભજન સંગ્રહ—કી. ૦-૬-૦

ભજન સાગર— કી. ૦-૬-૦

ભજન ભંડાર— કી. ૦-૬-૦

મળવાનું ઠેકાણું:-કાગળી મહમુદ એન્ડ મહમદભાઈ.

ટાવર રોડ, અલાયાની વાટી સામે-સુરત.

